

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

27 квітня 2023 р.

ПРОГРАМА

вступного (фахового) іспиту зі спеціальності на навчання до аспірантури
на третьому (освітньо-науковому) рині вищої освіти

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: Економіка

Схвалено на засіданні кафедри
економіки, аналітики, моделювання
та інформаційних технологій в бізнесі
протокол № 2 від 4 квітня 2023 р.

Завідувач кафедри
Гарант ОП

Павло ГРИГОРУК
Валентина ЛУК'ЯНОВА

Програма розглянута та схвалена на засіданні вченої ради факультету
економіки та управління

протокол № 9/23 від 26 квітня 2023 р.

Голова вченої ради факультету
економіки і управління

Віталій КАРПЕНКО

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступне випробування абітурієнтів з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» (освітня програма «Економіка») для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «доктор філософії» на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста за цією чи іншою спеціальністю) здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю для перевірки здатності до опанування освітньої програми рівня вищої освіти «доктор філософії» на основі здобутих раніше компетентностей відповідно до Правил вступу до Хмельницького національного університету.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Атестація якості підготовки абітурієнта щодо встановлення фактичної відповідності рівня освітньої підготовки вимогам освітньої програми здійснюється приймальною комісією вищого навчального закладу.

Вступний іспит за фахом, що передбачає виконання певних атестаційних кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань яка об'єктивно і надійно визначає рівень освітньої та професійної підготовки абітурієнтів.

Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил проведення фахового іспиту:

- уніфікація умов проведення вимірювань, методик обробки результатів та форм їхнього подання,
- інформаційна та психологічна підготовка абітурієнтів до іспиту,
- зв'язок інституційного поточного педагогічного контролю з єдиною галузевою системою атестації та ліцензування фахівців,
- дотримання вимог секретності під час розмноження завдань, їх зберігання та використання.

Засобом діагностики є окреме питання за певною темою. Система питань сформована шляхом експертної оцінки кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі з комплексу дисциплін за спеціальністю «Економіка».

Білет забезпечує пропорційне представництво всіх призначених дисциплін та різноманітних змістових модулів, що входять до кожної дисципліни і включає 5 питань.

Іспит проводиться у формі письмового опитування. Приймальна комісія відкриває конверт з білетами, абітурієнт одержує бланк білету. У одержаних листах оцінювання кожен абітурієнт фіксує номер свого варіанту і розширені відповіді на кожне з завдань. Кожен абітурієнт через 60 хвилин подає свій лист оцінювання разом з бланками білету комісії.

Приймальна комісія перевіряє лист оцінювання. Залежно від повноти і точності відповіді на окремі питання і визначається підсумкова оцінка за іспит.

Критеріями оцінювання є: повнота розкриття питання; логіка викладення думок, культура академічного мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; аналітичні міркування, уміння робити узагальнення та порівняння, висновки.

Оцінювання знань вступників здійснюється за 4-бальною шкалою відповідно до високого, достатнього, середнього та низького рівнів (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

90 - 100 балів - високий рівень (відмінно). Вступник вільно володіє матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань. Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки і грамотно ним користується. Вступник аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання для обґрунтування власної позиції, виявляє ґрунтовні знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах економічної

теорії, системно бачить шляхи їх розв'язання. Докладно розкриває відповідні методологічні та теоретичні положення, характеризує нормативні документи, проявляє обізнаність у питаннях історії проблеми, що розглядається, аналізує найважливіші досягнення вітчизняної наукової думки, економічної науки; інноваційні та інтеграційні процеси в економіці; оцінює досягнення зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку; обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби, сучасні технології для вирішення конкретних наукових завдань.

75 – 89 балів - достатній рівень (добре). Вступник володіє певним обсягом матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмій для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки на достатньому рівні і вміє ним користуватися. Вступник посилається на думки відомих вчених, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання, виявляє знання першоджерел, орієнтується у проблемах теорії, однак допускає деякі неточності. Демонструє належний рівень володіння знаннями з економічної теорії, історії проблеми, що розглядається, нормативних документів, найважливіших досягнень вітчизняної та зарубіжної наукової думки на різних етапах її розвитку, економічної науки; інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, але відповіді на деякі питання не є повними та вичерпними. Загалом уміє обирати засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначати ефективні форми, методи і засоби, сучасні технології для вирішення конкретних наукових завдань. Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою.

60 - 74 балів - середній рівень (задовільно). Вступник володіє матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Вступник показує середній рівень сформованості наукової підготовленості. Відповіді на більшість питань в основному правильні, але неповні, не завжди чіткі, логічні, послідовні, змістовні, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом економічної науки на середньому рівні. Загалом володіє теоретичним матеріалом з економічної теорії, нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної економічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, однак допускає неточності у викладі фактичного матеріалу. Загалом обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби, однак відповіді не підкріплені фактажем.

0 - 59 - низький рівень (незадовільно). Вступник володіє матеріалом поверхнево й фрагментарно, або не володіє. Низький рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються грубі фактичні помилки. Вступник має фрагментарні знання з економічної теорії, допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів. Вступник не здатен відтворити загальновідомі факти нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної економічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в економіці, ефективних форм, методів і засобів. Низький рівень володіння здобувачем обсягом і змістом поняттєвого апарату.

ПЕРЕЛІК МОДУЛІВ (ТЕМ), НА БАЗІ ЯКИХ СКЛАДАЄТЬСЯ ІСПИТ

Модуль 1

Загальні основи економічного розвитку

Предмет економічної теорії. Методологія дослідження економічних систем. Економічні системи в процесі розвитку світової цивілізації. Економічний прогрес і його рушійні сили. Людина — головна рушійна сила соціально-економічного прогресу. Науково-технічна революція і соціально-економічний прогрес

Товарно-грошові відносини і ринкова економіка

Товарне виробництво та його еволюція. Гроші та інфляція. Ринок і економічна система. Ринкова рівновага та механізми її досягнення. Конкуренція, концентрація і монополія. Типи і моделі економічних систем та їх еволюція

Світове господарство

Сутність світового господарства та закони і форми його розвитку. Міжнародні економічні відносини та їх структура. Економічні аспекти глобальних проблем

Світова економічна думка

Зародження, становлення і розвиток політичної економії з найдавніших часів до кінця XIX ст. Основні напрями сучасної економічної теорії. Українська економічна думка в контексті світової економічної теорії

Новітній курс економічної теорії

Неокейнсіанський напрям в економічній нобелелогії. Розвиток нобеліантами неокласичного напрямку. Неолібералізм. Неоінституціоналізм. Поведінкова економіка. Новітні технології економічного аналізу

Перелік рекомендованої літератури:

1. Політична економія [Електронний ресурс] : навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна та ін. Харків :ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с. URL: <http://surl.li/igyvw>.

2. Макаренко М. І. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. 2-ге вид., переробл. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86041/3/Makarenko.pdf>

3. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. URL: <http://surl.li/fcxkd>

Модуль 2

Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Теоретичні основи розміщення продуктивних сил. Сутність продуктивних сил. Предмети праці та засоби виробництва продуктивних сил. Економічні закони суспільного виробництва і закономірності розміщення продуктивних сил, їх об'єктивний характер. Система основних закономірностей розміщення продуктивних сил та їх характеристика. Основні риси комплексного розвитку продуктивних сил і економіки регіонів.

Найважливіші принципи й фактори розміщення продуктивних сил. Основні напрями подальшого розвитку та вдосконалення розміщення продуктивних сил України.

Економічне районування та територіальна організація господарства

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Наука про економічне районування. Основні завдання економічного районування. Принципи економічного районування. Визначення економічного району.

Класифікація економічних районів в умовах ринку. Головні ознаки економічного району. Районоутворювальні фактори. Об'єктивний характер формування району. Типи економічних районів. Макро-, мезо- і мікрорайони. Генеральне економічне районування. Практичне значення економічного районування. Особливості районування. Система коефіцієнтів для визначення галузей спеціалізації.

Економічне та територіальне районування в системі національної економіки. Структура макроекономічних регіонів України. Соціально-економічне мікрорайонування України. Розподіл України на економічні райони.

Районний господарський комплекс та його галузева структура (три групи галузей). Форми територіальної організації продуктивних сил економічних районів.

Регіон у системі територіального поділу праці

Поняття регіон та регіональне управління. Основні структурні підсистеми регіону. Форми регіонального управління. Функції регіонального управління. Завдання регіонального управління. Цілі регіонального управління. Розмежування повноважень між центром і регіонами. Підвищення ролі територій у розвитку й розміщенні продуктивних сил. Посилення спрямовуючої і координуючої ролі держави. Гармонійне поєднання державного управління і місцевого самоврядування як основи розмежування повноважень у сфері управління економікою. Регіональні аспекти управління державним та комунальним сектором економіки.

Територіальний поділ праці — основа формування економічних районів. Форми територіального поділу праці. Види територіального поділу праці. Територіальний поділ праці та його вплив на структуру господарства.

Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Регіональна економічна політика – найважливіша складова регіональної політики держави. Суть регіональної економічної політики. Суб'єкт регіональної економічної політики. Об'єкт регіональної економічної політики. Державна регіональна політика як складова і невід'ємна частина ринкових перетворень. Основні напрями державної регіональної економічної політики.

Цілі регіональної економічної політики. Класифікація цілей регіональної економічної політики. Принципи регіональної економічної політики.

Завдання регіональної економічної політики у економічній сфері. Завдання регіональної економічної політики у соціальній сфері. Завдання регіональної економічної політики у екологічній сфері.

Управління регіональним розвитком. Мета та основні функції управління регіональним розвитком. Основні завдання управління регіональним розвитком у економічній сфері. Основні завдання управління регіональним розвитком у соціальній сфері. Чинники регіонального розвитку та їх класифікація.

Механізм реалізації регіональної економічної політики

Визначення поняття механізму реалізації регіональної економічної політики. Основні напрями реалізації регіональної економічної політики. Методи реалізації регіональної економічної політики. Інструменти створення державної регіональної економіки. Форми реалізації регіональної економічної політики.

Елементи механізму реалізації регіональної економічної політики. Пріоритети соціально-економічного розвитку. Основні принципи за допомогою яких реалізується регіональна економічна політика в Україні.

Етапи реалізації регіональної економічної політики.

Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

Міжнародний поділ праці. Місце України у світовому територіальному поділі праці. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків, що впливають з необхідності поглиблення міжнародного поділу праці, інтересів зміцнення незалежності України. Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших засобів економії суспільної праці. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку. Зовнішньоекономічний баланс України. Територіальна і товарна структура експорту та імпорту. Встановлення прямих зв'язків підприємств України з промисловими й комерційними фірмами зарубіжних країн.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Ромащенко О.С. Регіональна економіка: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 121с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/l_2156_35084796.pdf

Завадських Г.М. Регіональна економіка: Навч. посібн. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 556 с. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/et/wp-content/uploads/sites/33/posibnyk-.rehionalna-ekonomika.pdf>

Модуль 3

Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Підприємство як господарюючий статутний суб'єкт. Напрямки його діяльності та права в галузі планування, управління ресурсами, розпорядження доходами і прибутками. Мета функціонування підприємства на ринку. Елементи зовнішнього середовища функціонування підприємства: інфраструктура ринку, що обслуговує підприємство, її характеристика (торгово-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, науково-інформаційна тощо). Організаційно-економічні умови функціонування підприємства. Поняття економічного суверенітету, самокупності, рентабельності, самофінансування. Класифікація підприємств та характеристика їх видів. Економічні особливості різних видів підприємств. Місце і роль підприємства в економічній системі суспільства, класична економічна теорія, кейнсіанська економічна теорія, неокласична теорія. Інституціональна концепція. Еволюційний підхід до поведінки підприємства, підприємницька модель підприємства, концепція агентської моделі підприємства, «теорія виживання, визначення підприємства відповідно до інтеграційної концепції.

Інтелектуальний капітал. Інвестиції. Інноваційна діяльність

Поняття інтелектуального капіталу. Склад нематеріальних ресурсів підприємства. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності. Нематеріальні активи підприємства. Патент, свідоцтво, ліцензія як форма юридичного захисту об'єктів інтелектуальної власності. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів.

Характеристика інновацій та інноваційної діяльності. Фінансова підтримка інноваційної діяльності. Інноваційні процеси. Науково-технічний та організаційний прогрес. Економічна ефективність технічних і організаційних нововведень. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні.

Витрати підприємства

Сутність понять "витрати", "поточні витрати підприємства", "собівартість продукції, послуг та робіт". Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства. Класифікація поточних витрат підприємства за місцем виникнення витрат, за функціональним призначенням, економічними елементами, способом перенесення на вартість продукції, рівнем еластичності від обсягів виробництва, ступенем однорідності, періодами, принципами організації управління. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки. Поняття управлінський, бухгалтерський, податковий облік витрат. Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства, собівартість продукції та послуг,

шляхи їх економії на підприємстві. Собівартість окремих видів продукції. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Нормативна калькуляція як метод ви значення планової собівартості продукції (послуг, робіт, тощо). Порядок віднесення витрат на собівартість окремих видів продукції. Розрахунок планової калькуляції. Особливості калькулювання продукції на підприємствах окремих галузей.

Ринок і продукція. Товарна та цінова політика підприємства

Поняття ринку: його складові та інфраструктура. Особливості становлення ринкових відносин в Україні. Класифікація видів продукції підприємства за ступенем готовності, характером об'єкту виробництва, особливостями використання, напрямком збуту. Номенклатура і асортимент продукції. Управління обсягами реалізації продукції підприємства, залишками готової продукції.

Фінансово-економічні результати суб'єкти господарювання

Місце доходів у системі показників, що характеризують стан та роз виток підприємства. Чинники, що визначають розмір доходів різних галузей економіки. Резерви підвищення доходів. Методичні інструменти аналізу доходів підприємства, факторів, що обумовлюють їх формування. Методи обґрунтування плану-прогнозу до ходів в окремих галузях економіки. Системи та методи внутрішнього контролю за доходами підприємства. Сутність та функції прибутку, його значення в діяльності підприємства, джерела утворення. Види та класифікація прибутку. Механізм утворення валового прибутку, фінансових результатів від операційної діяльності, фінансових результатів від фінансової та інвестиційної діяльності, фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування, чистого прибутку. Показники прибутку та рентабельності, фактори, що впливають на рентабельність діяльності підприємства. Система організаційного забезпечення управління прибутком підприємства. Інформаційна база аналізу прибутку. Системи та методи аналізу прибутку та прибутковості діяльності підприємства. Оцінка достатності прибутку підприємства. Методика обґрунтування прибутку на плановий період. Сутнісна характеристика та вимірювання ефективності виробництва. Чинники зростання ефективності виробництва.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.Н. Економіка підприємства: навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2019. 480 с.
3. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/%21%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%9F%20%D0%9F%D0%A2%D0%91.pdf>
4. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

Модуль 4

Сутність та призначення економічної діагностики

Сутність поняття “економічна діагностика”, чинники розвитку, функціональне призначення. Види економічної діагностики, їх загальна характеристика. Статистичний інструментарій у економічній діагностиці: загальна характеристика і області використання. Спеціальні діагностичні методи в економічній діагностиці як складовій стратегічного аналізу підприємства. Діагностичні методи, що основані на кількісних характеристиках,

область їх раціонального використання. Методи якісної оцінки в економічній діагностиці, сфера їх раціонального використання.

Діагностика конкурентного середовища. Діагностика конкурентоспроможності підприємства. Діагностика конкурентоспроможності продукції

Діагностика зовнішнього середовища фірми непрямого та безпосереднього впливу. Складові зовнішнього середовища та оцінка їх впливу. PEST- аналіз чинників зовнішнього середовища. Методичні особливості проведення діагностики галузі. Оцінка конкурентного середовища галузі. Карта стратегічних груп як основний діагностичний спосіб визначення конкурентних позицій суперників. Галузеві ключові фактори успіху. Аналіз привабливості галузі та визначення її перспектив. Конкурентоспроможність підприємства: сутність і методологічні проблеми визначення. Визначення конкурентоспроможності методом, заснованим на теорії ефективної конкуренції. Оцінка конкурентної позиції фірми методом конкурентних переваг. Конкурентний статус фірми, його оцінка. SWOT – аналіз підприємства як діагностична процедура. Порівняльний аналіз конкурентоспроможності підприємств: зважена рейтингова оцінка. Інші методи визначення конкурентоспроможності фірм. Конкурентоздатність продукції: суть, показники, визначення. Взаємозв'язок конкурентоспроможності продукції з потребами споживачів і вимогами ринку. Діагностика показників конкурентоспроможності продукції. Фактори конкурентоспроможності товарів та їх діагностика. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції.

Управлінська діагностика. Діагностика економічної культури підприємства

Управлінська діагностика: суть, алгоритм обстеження. Діагностика структури управління та якості управлінських рішень. Оцінка відповідності організаційної структури стратегії підприємства. Діагностика функціональної структури управління. Характеристика структури та якості управлінського персоналу. Інформаційно-технологічна діагностика процесів управління. Економічна культура підприємства і її складові. Фактори, що впливають на економічну культуру підприємства. Особливості і механізм діагностики економічної культури. Реакція керівництва на критичні ситуації в організації. Ставлення до роботи і стиль поведінки керівників. Критеріальна база стимулювання співробітників. Оцінка обґрунтованості управлінських рішень на підприємстві

Діагностика потенціалу підприємства. Діагностика майна і ринкова ціна підприємства

Сутність потенціалу підприємства. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства за окремими різновидами ресурсів. Оцінка гнучкості виробничої системи. Діагностика виробничого потенціалу. Оцінка рівня технології та технічного рівня підприємства. Оцінка рівня організації виробництва. Оцінка трудового потенціалу підприємства. Діагностика потенціалу підприємства на основі рейтингового аналізу. Діагностика майнового стану підприємства: завдання, сфера застосування результатів. Концептуальні підходи до оцінки майна. Оцінка майнового стану як об'єктивне валютування цінностей, що належать підприємству. Аналогова оцінка підприємства, сфера її раціонального застосування. Затратна оцінка складових майна та підприємства в цілому.

Визначення ринкової ціни підприємства методом дисконтування грошового потоку: суть, переваги, недоліки, сфера раціонального використання. Визначення ринкової ціни підприємства методом капіталізації прибутку: сутність, сфера застосування. Визначення ціни підприємства на основі показника “множника прибутку”.

Фінансова діагностика

Фінансова діагностика: мета і основні завдання. Основні діагностичні проблеми фінансового стану підприємства і шляхи їх вирішення. Діагностика ліквідності і платоспроможності підприємства. Оцінка ділової активності підприємства. Діагностика

фінансового стійкості підприємства. Діагностика банкрутства. Діагностика ефективності виробництва. Моніторинг фінансового стану підприємства по стадіях життєвого циклу. Синтезування одиничних показників фінансового стану підприємства.

Діагностика економічної безпеки підприємства

Економічна безпека підприємства: сутність, методичні підходи до її оцінки. Експрес-діагностика економічної безпеки підприємства. Діагностика економічної безпеки підприємства, як стану використання ресурсів. Функціональні складові економічної безпеки Ідентифікація поточної зони функціонування підприємства як оцінка його безпеки. Методи та моделі для діагностики економічної безпеки підприємства. Зарубіжний досвід оцінки банкрутства підприємств та економічної безпеки в цілому.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 456 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2017/ek_diagn_kryvovayz.pdf

2. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 164с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_2211_97738306.pdf

Модуль 5

Побудова і аналіз оптимізаційних моделей

Математична модель завдання лінійного програмування. Поняття плану, опорного плану, оптимального плану, виродженого плану розв'язання ЗЛП. Сутність графічного методу розв'язання завдання лінійного програмування. Особливі випадки застосування графічного методу. Аналіз моделей на чутливість. Симплекс-метод як універсальний метод розв'язання завдання лінійного програмування, його графічна інтерпретація. Алгоритм симплексного методу розв'язку ЗЛП. Побудова моделі двоїстої задачі лінійного програмування. Економічна інтерпретація двоїстості. Постановка завдання цілочислового лінійного програмування, його графічна інтерпретація.

Кореляційно-регресійний аналіз

Основні етапи побудови економетричної моделі. Особливості обґрунтування форми моделі. Методи відбору чинників для побудови моделі. Факторні та результативні ознаки. Поняття функціональної, стохастичної та кореляційної залежності. Тіснота зв'язку між ознаками, методи її виявлення та оцінки. Особливості випадку багатьох чинників. Коефіцієнт кореляції, його характеристики. Правила розрахунку вибіркового коефіцієнта кореляції. Коефіцієнт множинної кореляції. Поняття регресійної залежності. Одночинникова лінійна економетрична модель. Передумови застосування метода найменших квадратів. Оцінювання параметрів одночинникової лінійної економетричної моделі. Оцінка значущості та надійності параметрів економетричних моделей. Перевірка адекватності моделі. Нелінійні економетричні моделі, правила оцінювання їх параметрів. Міри нелінійного зв'язку між показниками. Побудова та аналіз економетричної лінійної моделі з багатьма змінними. Оцінки значущості та надійності параметрів економетричних моделей. Перевірка адекватності моделі. Мультиколінеарність, її причини та наслідки. Метод Фаррара-Глобера визначення мультиколінеарності. Поняття автокореляції. Коефіцієнт автокореляції. Кореляція з запізненням. Лаг.

Перелік рекомендованої літератури:

1. Економіко-математичні методи і моделі в галузі управління персоналом: навчальний посібник: /Л.В. Мазник, Т.В. Березянюк, О.В. Безпалько, А.Д. Бергер, Ю.М. Гринюк, О.І. Драган, О.М. Олійниченко. [Заг. редакцією Л.В. Мазник]. К. : Кафедра, 2019. 290 с.

2. Воропай Н.Л., Герасименко Т.В., Кирилова Л.О., Корсун Л.М., Мацкул М.В., Мальцева С.В., Михайленко А.В., Орлов С.В., Чернишев В.Г., Чепурна О.Є., Шинкаренко В.М. (за заг. редакцією Мацкул В.М.) Економіко-математичні методи та моделі: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2018. 404 с.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Вступ до економічної теорії. Історія розвитку науки. Предмет структура і функції.
2. Методи економічних досліджень. Економічні закони, принципи і економічні категорії.
3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Суть і класифікація економічних потреб. Закон зростання потреб.
4. Виробничі ресурси та їх обмеженість. Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Альтернативність використання ресурсів і необхідність раціонального вибору.
5. Суспільне виробництво і його роль у житті суспільства. Риси товарного виробництва.
6. Закон грошового обігу і його функції. Величина вартості товару. Закон вартості і його функції.
7. Ринок: суть, функції та умови формування. Суть і функції ринку. Структура ринку. Класифікація видів ринку. Ринкова інфраструктура.
8. Суть і функції грошей. Закон вартості та його функції. Інфляція.
9. Історичні етапи розвитку грошових відносин. Суть і функції грошей.
10. Грошовий обіг та його закони. Грошова система, її структура та типи.
11. Попит і пропозиція. Закон попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Еластичність попиту та пропозиції.
12. Ринкова економіка. Функції держави в ринковій економіці.
13. Монополізм, його суть і форми прояву. Антимонопольна політика держави.
14. Конкуренція та її місце в ринковій економіці.
15. Економічні закони та основні закономірності розміщення продуктивних сил. Принципи розміщення продуктивних сил та їх практичне значення.
16. Фактори розміщення продуктивних сил та їх вплив на територіальну організацію виробництва. Методи економічного обґрунтування розміщення виробництва.
17. Економічні методи оцінки і обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил.
18. Методологія економічного районування. Економічний район як окрема регіональна господарська структура.
19. Економічне та територіальне районування в системі національної економіки.
20. Система коефіцієнтів для визначення галузей спеціалізації.
21. Територіально-виробничі комплекси й системи економічного районування.
22. Регіональні особливості територіального розміщення продуктивних сил.
23. Спеціалізація розвитку економічних регіонів України.
24. Поняття регіону та регіонального господарства.
25. Форми, функції та система органів управління в регіоні.
26. Завдання та цілі регіонального управління.
27. Територіальний поділ праці та його вплив на структуру господарства.
28. Сутність регіональної економічної політики та її особливості.
29. Цілі та принципи регіональної економічної політики.
30. Завдання регіональної економічної політики.
31. Управління регіональним розвитком.

32. Сутність та основні напрями механізму реалізації регіональної економічної політики.
33. Суть понять «господарство», «національна економіка», «економічна система».
34. Показники розвитку національної економіки та економічного розвитку країн.
35. Форми зовнішньоекономічної діяльності України та її економічна інтеграція в міжнародному поділі праці.
36. Економічні зв'язки України з країнами світу. Перспективи розвитку і вдосконалення зовнішньоекономічних зв'язків.
37. Транспортний потенціал України та його використання.
38. Експортний потенціал української економіки. Структура експорту та імпорту, тенденції їх розвитку.
39. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, функціонально-правовий статус його діяльності.
40. Організаційно-економічні особливості функціонування різних видів підприємств.
41. Поняття, види нематеріальних ресурсів підприємства. Нематеріальні активи підприємства, їх характеристика. Охорона та реалізація прав власності на об'єкти інтелектуальної власності.
42. Поняття, склад і структура інвестицій. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування виробничих інвестицій.
43. Формування і регулювання фінансових інвестицій. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.
44. Характеристика систем оплати праці (тарифної, безтарифної, контрактної).
45. Сучасні форми і системи оплати праці.
46. Сутність витрат виробництва та собівартості продукції. Класифікація витрат, їх характеристика. Система управління витратами на підприємстві.
47. Види і структура цін. Методи ціноутворення.
48. Сутність та інформаційна база оцінки фінансово – економічного стану підприємства.
49. Показники оцінки фінансового стану підприємства.
50. Економічна діагностика: сутність, чинники розвитку, призначення. Види економічної діагностики.
51. Статистичний інструментарій у економічній діагностиці. Методи діагностичних досліджень.
52. Діагностика зовнішнього середовища непрямого впливу. Діагностика зовнішнього середовища безпосереднього впливу.
53. Методика діагностики галузі. Оцінка конкурентного середовища в галузі. Галузеві ключові фактори успіху. Аналіз привабливості галузі та визначення її перспектив.
54. Конкурентоспроможність підприємства: сутність і проблеми визначення. Оцінка конкурентоспроможності підприємства.
55. Порівняльна діагностика конкурентоспроможності підприємств.
56. Конкурентоспроможність продукції: сутність і особливості оцінки. Діагностика критеріїв конкурентоспроможності продукції.
57. Фактори конкурентоспроможності товарів, їх діагностика. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції.
58. Сутність управлінської діагностики, алгоритм її проведення. Діагностика управлінського персоналу.
59. Економічна культура підприємства й особливості її діагностики. Культурологічна діагностика і її проведення.
60. Методи діагностики потенціалу підприємства. Організація діагностики потенціалу підприємства.
61. Сутність, завдання та етапи діагностики майнового стану підприємств.

62. Оцінка вартості нематеріальних активів.
63. Аналогова оцінка підприємства, її переваги та недоліки.
64. Фінансова діагностика: мета, задачі та інструментарій.
65. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства.
66. Діагностика ліквідності і платоспроможності підприємства.
67. Оцінка ділової активності підприємства. Діагностика фінансової стійкості підприємства.
68. Діагностика банкрутства.
69. Сутність економічної безпеки підприємства та її оцінка.
70. Математична модель завдання лінійного програмування. Поняття плану, опорного плану, оптимального плану, виродженого плану розв'язання ЗЛП.
71. Сутність графічного методу розв'язання завдання лінійного програмування. Особливі випадки застосування графічного методу. Аналіз моделей на чутливість.
72. Симплекс-метод як універсальний метод розв'язання завдання лінійного програмування, його графічна інтерпретація. Алгоритм симплексного методу розв'язку ЗЛП.
73. Побудова моделі двоїстої задачі лінійного програмування. Економічна інтерпретація двоїстості.
74. Постановка завдання цілочислового лінійного програмування, його графічна інтерпретація.
75. Основні етапи побудови економетричної моделі. Особливості обґрунтування форми моделі. Методи відбору чинників для побудови моделі.
76. Факторні та результативні ознаки. Поняття функціональної, стохастичної та кореляційної залежності. Тіснота зв'язку між ознаками, методи її виявлення та оцінки. Особливості випадку багатьох чинників.
77. Коефіцієнт кореляції, його характеристики. Правила розрахунку вибіркового коефіцієнта кореляції. Коефіцієнт множинної кореляції.
78. Поняття регресійної залежності. Одночинникова лінійна економетрична модель. Передумови застосування метода найменших квадратів.
79. Оцінювання параметрів одночинникової лінійної економетричної моделі. Оцінка значущості та надійності параметрів економетричних моделей. Перевірка адекватності моделі.
80. Нелінійні економетричні моделі, правила оцінювання їх параметрів. Міри нелінійного зв'язку між показниками.
81. Побудова та аналіз економетричної лінійної моделі з багатьма змінними. Оцінки значущості та надійності параметрів економетричних моделей. Перевірка адекватності моделі.
82. Мультиколінеарність, її причини та наслідки. Метод Фаррара-Глобера визначення мультиколінеарності.
83. Поняття автокореляції. Коефіцієнт автокореляції. Кореляція з запізненням. Лаг.